

تمبر و تمبر شناسی

علی اکبر علایی

عضو انجمن تمبر شناسی ایران و لندن

مجله هنر و مردم

آبان ماه ۱۳۴۴ خورشیدی

دوره ۴، ش ۳۷، ص ۱۸-۲۷

مقدمه

مقاله ذیل بما کمک خواهد کرد که تاریخچه پیدایش و اقسام تمبر پست و علل اختراع و جمع آوری آن و مخصوصاً تعداد و انواع و اقسام تمبرهای پستی ایران را از بدو انتشار تا امروز و همچنین اولین تاریخ بکار بردن تمبر را در دنیا و ایران مورد بررسی قرار دهیم .

شکل ۱

تاریخچه پیدایش تمبر

اولین باری که تمبر پست بکار برده شد در سال ۱۸۴۰ میلادی بود. در این سال بود که یک نفر مامور پست از اهالی انگلستان به اداره پست انگلستان مراجعه کرده و درباره چاپ و بکار بردن تمبر پست پیشنهادی داد، پیشنهاد او به علت تسهیل کارهای پستی مورد قبول واقع گردید. چه تا آن تاریخ مامورین پست و موزعین نامه‌ها با اشکالات زیادی مواجه بودند زیرا کسانی که نامه‌هایی برایشان می‌رسید برای شانه خالی کردن از پرداخت اجرت پستی به وسایل گوناگونی متوسل می‌شدند و در نتیجه گاه گاهی حتی مامورین پست مجبور می‌شدند نامه‌های ارسالی را در نتیجه عدم دریافت حق الزحمه به فرستندگان آنها برگردانند. ناگفته نماند که تا قبل از انتشار تمبر پست حق الزحمه‌ها بر حسب طول راه گرفته می‌شد. در سال ۱۸۴۰ یکی از وزرای کابینه انگلستان موسوم به سر راولند هیل طرح پیشنهادی مامورین پست را دایر بر بکار بردن تمبر پست بصورت لایحه‌ای به پارلمان انگلستان برد و برای اولین بار نمونه بسیار کوچکی از تمبر را که هر فرستنده نامه می‌بایست از پست خریداری کند و در پشت پاکت نامه خود بچسباند به نمایندگان ارائه داد این طرح تصویب شد و اولین تمبر منتشر شد. بهای این تمبر یک پنس بود و روی آن عکس ملکه ویکتوریا گراور شده بود که نمونه‌های کمیاب و گران قیمت آن اکنون موجود و در میان تمبر بازان به پنی بلاک ۱ معروف است. (شکل ۱). اکثر کشورهای جهان

مخصوصاً مالک‌اروپائی از این ابتکار و اختراع کهنسهیلات زیادی در امور پستی فراهم کرده‌بود استقبال زیادی کردند و ایران نیز که خود زمانی موسس پست (چاپارخانه) در دنیا بود ۱۹ سال بعد از سایر کشورها در سال ۱۲۴۷ شمسیه چاپ و انتشار تمبر مبادرت ورزید.

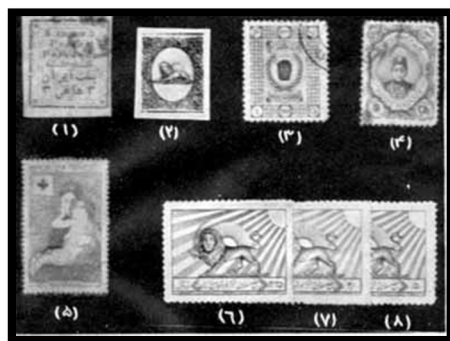
بحث فنی درباره تمبر

الف - تمبر قیمتی چه نوع تمبری است:

در گرانها شدن تمبرها همیشه دو عامل مهم و اساسی در کار بوده است یکی کمیاب بودن و دیگری سالم بودن آن (ناسالم بودن تمبر به نایابی آن کمک می‌کند) تمبر اگر بشکند یا پاره شود و در صورت دنداندار بودن اگر یکی از دندانها هایش کنده شود سالم نیست و فاقد همه گونه ارزش است. در نایاب شدن تمبر، کم چاپ شدن آن نیز موثر است در ضمن هر چه تعداد تمبرهای یک سری تمبر بیشتر باشد ارزش آن سری بیشتر است زیرا [۱۸] جمع آوری و تکمیل این نوع سری‌ها به مراتب مشکل‌تر از جمع آوری تمبرهای شورت سری (Short = کوتاه) خواهد بود.

ب - اقسام تمبر از نظر دندانها:

۱- تمبرهای بی‌دندانها - چنانکه از اسم شان پیداست این نوع تمبرها فاقد دندانها می‌باشند و برش آنها بوسیله قیچی انجام می‌یابد و انتشار این گونه تمبرها دیگر متروک شده است در ایران نیز اولین بار در سال ۱۲۸۰ مبادرت به چاپ تمبرهای بی‌دندانها شد (تمبر یک) این تمبرها چاپ تهران (حروف بزرگ) و دارای مهر شیر و خورشید به رنگ قرمز می‌باشد. البته اگر بلوک را که عبارت از تمبرهای چهارتایی به هم چسبیده است و بوسیله قیچی بریده می‌شود (شکل ۳) جزو تمبرهای بی‌دندانها به حساب بیاوریم اولین سری تمبرهای بی‌دندانها در ایران همان تمبرهای [۱۹] معروف باقري خواهد بود که به شرح آن خواهیم پرداخت ناگفته نماند قبل از این‌ها سری‌های بی‌دندانها ریستر چاپ شد که در پست بکار نرفت و جزو تمبرهای غیر رسمی محسوب می‌شوند (تمبر دو).

شکل ۲

۲- تمبرهای دنداندار - تمبرهایی که کناره‌های آنها سوراخ شده باشند به تمبرهای دنداندار معروفند و منظور از سوراخ کردن و تعبیه دندانها فراهم نمودن تسهیلاتی در جدا کردن آن از ورق‌های بزرگ تمبری است که پنجاه عددی یا صد عددی می‌باشد. ایجاد این سوراخ‌ها برای تشخیص دادن تمبرهای تقلبی از تمبرهای اصلی بسیار لازم و مفید می‌باشد بطوری که در کاتالوگ‌های تمبر تعداد دندانها را ذکر می‌کنند. برای تعداد دندانها های یک تمبر واحدی است که عبارت از تعداد سوراخهای در هر دو سانتی متر کناره تمبر است و اگر گفته شود

تمبري داراي دوازده دندان مقصود اين است كه يكي از ابعاد آن تمبر داراي ۱۲ دندان است بلكه منظور اين مي باشد كه در هر سانتيمتر تمبر ۶ دندان بكار رفته است براي اندازه گيري و شمارش دندان تمبرها از دستگاهي بنام (ادونومتر - شكل ۴) يا دندان سنج استفاده ميكنند، ادونومتر ورقه كاغذي يا مقوايي است كه در روي آن گرافيكي چاپ شده و تعداد دندانها را با قرار دادن تمبر در روي آن اندازه مي گيرند.

شكل ۳

تمبر هاي ايران عموماً ۱۱ دندان اي است ولي دندان تمبرهاي جهان بين ۷ و ۱۷ مي باشد در كاتالوگ هاي تمبرشناسي به سه طريق تعداد دندانها را نشان ميدهند:

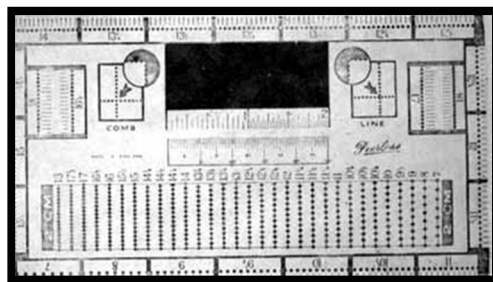
۱- اگر تمام ابعاد تعداد مساوي دندان داشته باشد دندان را در مقابل تاريخ انتشار تمبر مي نويسند.

مثال، دي ۱۳۳۳ بمناسبت چهارمين كنگره جهاني جنگل باني دندان ۱۱.

۲- اگر دندان هاي بعد افقي و بعد عمودي با هم برابر نباشند تعداد دندان ها را به حالت ضربدر مي نويسند.

مثال، جشن هزاره سينا (سري ۱) دندان (افقي) ۱۲ * (عمودي) ۱۳ .

۳- اگر دندان هاي تمبر هاي يك سري مختلف باشند در مقابل قيمت هر يك از تمبر هاي سري يكي از دو روش فوق را بكار مي برند.

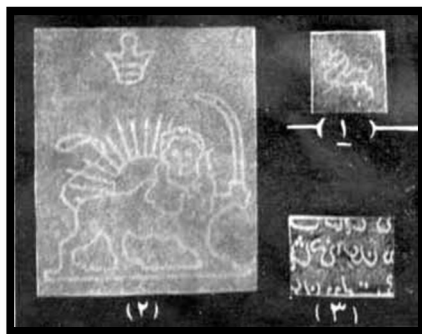
شكل ۴

ج - فيليگران ۲- منظور از فيليگران مارك و علامتي است كه در متن اصلي تمبر (در خمير كاغذ) وجود دارد. و اگر تمبر را در مقابل منبع پرنوري بگيريم فيليگران را خواهيمديد ولي ممكن است گاهي تمبرهايي يافت شوند كه بانگاه كردن فيليگران آن ديده نشود در نتيجه براي پي بردن بوجود فيليگران از بنزين استفاده مي كنيم. بدین معني كه تمبر را روي يك سطح [۲۰] مشگي طوري قرار دهيم كه پشت تمبر رو به هوا باشد و بعد بر روي تمبر چند قطره بنزين مي ريزيم تا فيليگران آشكار شود. ولي اكثر تمبرهايي كه اخيراً چاپ ميشود هر گاه بنزين

بر رویشان ریخته شود نقش تمبر بعلت داشتن رنگ های نا مرغوب آشکار می شود (بدیهی است فیلیگران نیز ظاهر میشود) ولی راه صحیح تر رؤیت فیلیگران استفاده از دستگاه فیلیگران سنج (فیلیگرانومتر) می باشد. فیلیگرانومتر دستگاهی است که با قرار دادن تمبر در آن فیلیگران آشکار میشود. در کاتالوگ های تمبر نقشه های نیز از فیلیگران کنار تمبر رسم می کنند.

اگر در يك کاتالوگ از فیلیگران تمبر سخن به میان نیاید دلیل اینست که تمبر فاقد فیلیگران است. البته داشتن فیلیگران نیز بر ارزش تمبر می افزاید چه در اینصورت است که تقلب تمبر غیر ممکن می گردد متأسفانه تمبر های گران قیمت و قدیمی ایران به علت نداشتن فیلیگران و به علت سادگی، زود مورد تقلب قرار گرفته ارزش بین المللی خود را از دست می دهد.

در تاریخ انتشار تمبر کشور ما استعمال فیلیگران برای اولین بار در سری تمبر تاجگذاری احمد شاه است (تمبر ۳) که فیلیگران آن يك شیر است و به فیلیگران شماره يك معروف است. از آن تاریخ تا ۱۴ مرداد ۱۳۳۴ باز در تمبرهای ایران فیلیگران دیده نشد تا اینکه در این سال در سری تمبر پنجاهمین سال مشروطیت فیلیگران دیگری که معروف به فیلیگران شماره ۲ است بکار بردند. این فیلیگران نیز در متن کاغذ تمبرهای ایران تا تاریخ ۲۶ مهر ۱۳۳۶ چاپ شد تا اینکه در این تاریخ فیلیگران دیگری در سری یادگاری فیصل بکار برده شد که به فیلیگران شماره ۳ معروف است (شکل ۵).

شکل ۵

تمبر های ممالک مختلف جهان اکثراً دارای فیلیگران است و در اغلب نوع فیلیگران نماینده طرزحکومت مملکت نیز می باشد. برای مثال از دولت های مستعمره انگلستان نام می بریم که فیلیگران این تمبرها علامت تاج است که در تمبر مملکت انگلستان مشاهده می شود. تمبر های آلمان نازی دارای صلیب شکسته است. گاه گاهی نیز اتفاق می افتد که دو یا چند کشور دارای یک فیلیگران مشترک باشند و یکی از این موارد در تمبر های دولت های هند و افغانستان که دارای فیلیگران ستاره پنج پر است، به چشم می خورد.

د - اقسام تمبر از نظر نوع بکار بردن و علل چاپ آن:

تمبر های عادی که برای مصرف پاکات پستی بکار می برند و اغلب به لانگ سری (long) سری های طویل معروفند. در ایران طویل ترین سری تمبر های عادی سری تصویر احمدشاه [۲۱] است که بیست عدد می باشد و از يك شاهي شروع شده و به ۳۰ قرآن ختم می شود این سری در تاریخ ۱۲۸۹ شمسی چاپ شده است. (تمبر ۴).

۲- تمبرهای یادگاری که اغلب شورت سری می باشند بیشتر به منظور تجلیل و بزرگداشت از يك واقعه تاریخی چاپ می شود. چاپ اینگونه تمبرها از سال ۱۸۹۲ معمول گردید. در این سال بود که اکثر دول آمریکایی شمالی به مناسبت چهار صدمین سال کشف آمریکا تمبر یادگاری چاپ کردند. در ایران اولین

بار در سال ۱۲۹۳ شمسی به مناسبت تاجگذاری احمد شاه یک سري ۱۷ عددي که از يك شاهي شروع شده و به پنج تومان ختم مي شود چاپ شد. اين سري تمبر در نوع خود بسيار عالي چاپ شده است و از بهترين سري تمبرهاي ايران از لحاظ نقش مي باشد و در دو قسمت دور طلا و دور نقره چاپ شده است و داراي فيليگران نيز مي باشد (تمبر ۳).

۳- تمبر هاي خيريه - بعضي از دولت ها تمبرهاي منتشر مي کنند که عنوان تمبر خيريه دارد و بهاي حاصل از فروش آن به نفع امور خيريه است از نمونه اين تمبر ها، تمبر هاي صليب سرخ فرانسه است. براي آشنايي بيشتري به شرح يك نمونه از تمبر هاي صليب سرخ فرانسه مي پردازيم :

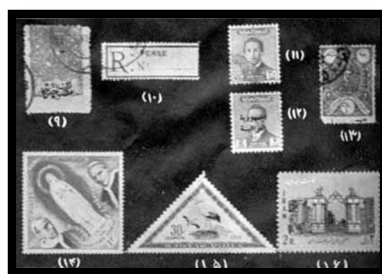
12 ف + ۳ فرانك = دندانه ۱۳

رنگ آبي خاکستري - تابلويي که در اين تمبر منعکس شده است توسط نقاش فرانسوي (اوژن کارير) کشيده شده و اصل تابلو متعلق به موزه «لوور» است و در زير اين تمبر کلمه مادري نوشته شده و عنوان تابلو کودک بيمار است. گراور اين تمبر از گراور ساز معروف «پيل» است.

نام گراور ساز و نقاش در گوشه هاي چپ و راست پايين تمبر ذکر گرديده است علامت صليب سرخ نيز بالاي تمبر مشاهده مي شود (تمبر ۵). در ايران نيز از تمبرهاي رايج خيريه تمبري وجود دارد که در نامه هاي سفارشي از آن استفاده مي کنند و ارزش آن نيم ريال است و روي آن جمله بنفع مسلولين شير و خورشيد سرخ ايران به چشم مي خورد. از اين تمبر به قيمت هاي ۲ ريال و ۲۵ ريال نيز چاپ شده است (تمبرهاي ۶ و ۷ و ۸). ناگفته نماند در ايران در سال ۱۲۹۶ شمسي اولين بار ۶ عدد تمبر خيريه با مهر مصارف خيريه (تمبر ۹)، منتشر گرديد. و در همين سال در بعضي از شهر ها نيز تمبرهاي مخصوصي جهت امور خيريه چاپ و در همان محل روي پاکت هاي پستي همراه تمبر پست الصاق شد و درآمد حاصله از فروش آن به مصرف امور خيريه رسيد.

۴- تمبر هاي لوکس عبارت از تمبر هاي يادگاري هستند که فقط به کلکسيونر ها فروخته مي شود و از اينرو درآمد هايي عايد کشور مي شود و يکي از دولت هاي منتشر کننده تمبر هاي لوکس موناکو مي باشد. اين تمبر ها چندان براي فرستادن پاکت هاي پستي بکار نمي رود و براي مصرف آن موعده تعيين مي شود که بعد از آن تاريخ الصاق همان تمبر هاي پستي ممنوع است و پاکتي که بعد از تاريخ معين داراي همان تمبر باشد بدون تمبر محسوب ميشود. ۲۲

۵- تمبر هاي سفارشي - تمبر هايي است که اگر بر روي پاکتي چسبانيده شوند مامور پست موظف است که به محض دريافت؛ پاکت را به مقصد رسانيده و به دست صاحب پاکت بدهد و به هيچ کس حتي همسر و فرزندان و يا شخص ديگر تحويل داده نمي شود. اين تمبر ها با اينکه تسهيلاتي در کار هاي پستي فراهم مي کرد ولي آنطوري که بايد و شايد از آن استقبال نشد بطوري که ديگر چاپ اين گونه تمبر ها متروک گرديده است و در ايران نيز از اين نوع تمبر ها تا کنون چاپ نشده است.

شکل ۶

۶- تمبر هاي كسر تمبر- اين تمبر ها در اداره پست بر روي پاكٲت هايي كه كسر تمبر داشته چسباننده مي شوند. اين نوع تمبر ها اكثرأ فاقد نقش بوده و بصورت اتيكٲت هايي است كه فقط در آن قيمت به چشم مي خورد. چاپ اين گونه تمبر ها متروك شده و در ايران نيز تاكنون به چاپ نرسيده است .

۷- تمبر هاي محلي - اينگونه تمبر ها در يك شهر يا در يك منطقه چاپ و منتشر گرديده است .

۸- تمبر هاي منتشر نشده - اينگونه تمبر ها به علل مختلف سياسي و اقتصادي و علت هاي ديگر پس از چاپ مورد استفاده قرار نگرفته است. خصوصيات اين تمبر ها در كاتالوگ ها قيد مي شود. در ايران نيز تمبر هاي غير رسمي وجود دارد كه چاپ شده ولي منتشر نشده كه به شرح آنها در قسمت تمبر هاي ايران خواهيم پرداخت.

۹- تمبر هاي سرويس داخلي عبارت است از تمبر هايي كه فقط در داخل كشور رواج دارد اين گونه تمبر ها را وزارت دارايي چاپ مي كند و اغلب روي اسناد بهادار و گذرنامه و امثال آن مي چسبانند.

۱۰- در بعضي از كشورها سابقاً چنين مرسوم بوده كه اگر پس از آخرين موعد گشودن صندوق هاي پست، نامه را به پست مي دادند براي اينكه نامه در همان روز با نامه هاي ديگر به مقصد برسد تمبر ديگري نيز روي پاكٲت مي چسبانند. استعمال و چاپ اينگونه تمبر ها نيز متروك گرديده است. از اينگونه تمبر ها بيشتر در كانتونهاي سويس و در مناطق مختلف روسيه تزاري استفاده مي شده است و در ايران از اينگونه تمبر ها تا به حال چاپ نشده است.

۱۱- تمبر هاي روزنامه - در موقع ورود مطبوعات رسيده از دولت هاي خارجي، از طرف اداره پست ممالك اضافه نرخي دريافت مي شد و در مقابل دريافت اين وجه اتيكٲتي روي مطبوعات چسبانده مي شد در ايران از اين تمبر ها يكي اتيكٲت سفارشي جفتي است كه با مهر منطباعات بطور [۲۳] مايل سور شارژ شده است. اين اتيكٲت در سال ۱۲۸۵ شمسي بكار مي رفت و در سال ۱۲۸۲ شمسي به علت كمبود يك شاهي از طرف اداره پست دستور مصرف اتيكٲت سفارشي به عوض تمبر يك شاهي داده شد از اين تمبر به تعداد ۴ و ۵ عدد چسبيده به هم بر روي پاكٲت ها مصرف شده است (اتيكٲت - تمبر شماره ۱۰).

۱۲- سورشارژ و مهر ۳- بعضي از تمبر ها با مهر هاي مخصوصي از قبيل اسم كشور و مطالبتي از قبيل در جريان گذاشته شد و امثال هم تبديل به سري هاي مخصوصي مي گردد. اين سري ها اغلب در مورد تغيير رژيم بكار مي رود (تمبر ۱۱ بدون سورشارژ و تمبر ۱۲ با سورشارژ الجمهوريه العراقيه) در ايران نيز تمبر هاي حكومت موقت از اين نوع تمبر ها است (تمبر ۱۳).

۵ - اقسام تمبر از نظر فرم كاغذ :

۱- تمبر هاي مستطيلي كه شكل مستطيل دارند .

۲- تمبر هاي مربعي كه شكل مربع دارند(تمبر ۱۴)، در ايران تمبر مربعي فقط يك قطعه در تاريخ ۲۹ آذر ماه ۱۳۴۲ شمسي به يادگار اطاق صنايع و معادن چاپ شده است .

۳- تمبر هاي مثلثي كه شكل مثلث دارند (تمبر ۱۴) در ايران تمبر مثلثي تا به حال چاپ نشده است. علاوه بر اين ها تمبر هايي نيز با چاپ برجسته مشاهده شده است .

گران بها ترين تمبر جهان و ايران - چنانكه گفته شد نخستين تمبر به ارزش يك پنس از طرف دولت انگلستان (در سال ۱۸۴۰ ميلادي - ۱۲۵ سال پيش) منتشر گرديد، اين تمبر امروزه تقريباً ۶۵۰۰۰۰۰ فرانك ارزش دارد. يكي ديگر از گران بها ترين تمبر هاي جهان تمبري است كه در سال ۱۸۵۱ ميلادي در انگلستان چاپ

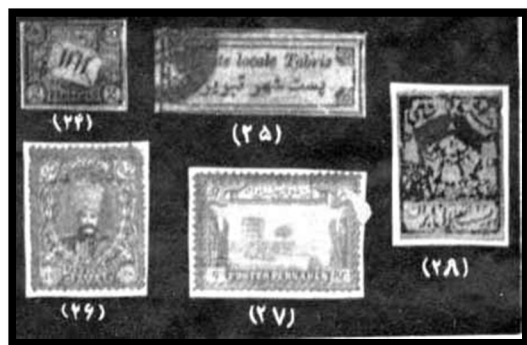
مفصل تمبر های ایران بصورت سلسله مقاله مبادرت خواهیم ورزید ولی بد نیست راجع به تمبر های ایران اطلاعات مختصری به صورت کلی در اختیار خوانندگان محترم قرار بدهیم.

انتشار تمبر در ایران یکی از ره آورد های سفر ناصر الدین شاه قاجار به اروپا است. ناصر الدین شاه پس از مراجعت از اروپا به فکر انتشار تمبر در ایران افتاد و هیئتی را از طرف دولت ایران برای تحقیق و بررسی درباره طرز چاپ و انتشار پستی عازم کشور فرانسه کرد، این هیئت پس از مذاکره با مقامات پست و تلگراف سرانجام نمونه های تمبری را که بارو تهیه کرده بود با خود به ایران آورد و از طرف دولت برای چاپ درباره آن تصمیم قطعی اتخاذ گردید. از دیگر تمبرها، سه نمونه تمبر ریستر است که برای مصارف دولتی بوده و منتشر نگردید (تمبرهای ۲۰ و ۲۱ و ۲۲)، دارندگان کلکسیون ها تمبر هایی را که برای اولین بار در ایران چاپ شده (۱۸۶۵ میلادی مطابق با ۱۲۸۵ شمسی چاپخانه بارو پاریس و طراحی ریستر) تمبر رسمی نمی دانند. این تمبرها، تمبرهای دنداندار بسیار ظریفی می باشد با تصویر شیر و خورشید و ارقام فارسی که نمونه های دوشاهی و یک شاهی سبز رنگ آن در ایران بکار نرفته است.

سومین سری تمبر ایران از دسته (ب سال ۱۲۸۷) بوده که در سال ۱۲۹۲ تجدید چاپ شده است. در این سال روی کلیشه ها تغییراتی داده و بر روی کاغذ سفید و با دندان چاپ کرده اند این چاپ هم دارای سری الف و ب بوده و اولین دسته را منشی حضور که در آن وقت ملقب به امین الملک شده بود منتشر کرده است. در این دسته ارقام فارسی نوشته شده است. اکثر مورخین عقیده دارند این دسته در زمان مستشاری «ویه درد» مستشار پست چاپ شده است. اولین شاهی [۲۵] که در ایران تصویر او بر روی تمبر دیده میشود ناصر الدین شاه است که در سال ۱۲۹۳ چهارمین سری تمبر ایران با تصویر او که از روی پرده ای اقتباس شده بود چاپ شده است (تمبر ۲۳)، در این پرده که بوسیله یکی از نقاشان خارجی کشیده شده عکس شیر و خورشید در زیر تصویر شاه قرار گرفته است شیرها سرافکنده با شمشیر های نیمه خمیده و رویهم رفته بسیار بد منظره نقاشی شده است. اصل این پرده قبلاً در منزل قدرت السلطنه دختر ناصرالدین شاه بوده است. تعداد تمبرهای رسمی ایران ۱۲۸۶ تعدادی سری تمبرهای ایران با محاسبه سورشارژ و تغییر قیمت، ۲۲۱ می باشد. از این تمبرها ۹۴ عدد در زمان ناصر الدین شاه، ۱۷۴ عدد در زمان مظفر الدین شاه، ۶۲ عدد در زمان محمد علی شاه، ۱۹۷ عدد در زمان احمد شاه، ۲۴۴ عدد در زمان رضا شاه کبیر و تعداد ۵۰۸ عدد در زمان سلطنت شاهنشاهی محمد رضا شاه تا تاریخ نوشتن این مقاله چاپ گردیده است. تعداد سری های یادگاری ایران ۱۳۵ عدد می باشد.

سری های غیر رسمی تمبر های ایران - عبارت است از تمبر های منتشر نشده ای است که شرح آن گذشت. مهمترین قسمت این تمبرها را سری تمبرهای انقلابی تشکیل می دهند. اولین سری از تمبرهای منتشر نشده یادگار پنجاهمین سال سلطنت ناصر الدین شاه است که قیمت آن دوشاهی بوده و رنگش سبز می باشد و نقش آن یک پاکت پستی است (تمبر ۲۴ سال ۱۳۱۲ روی آن دیده می شود). این تمبر برای فروش آماده شده بود ولی قبل از به جریان گذاشته شدن در پست، ناصر الدین شاه به قتل رسید و این تمبر هرگز به جریان گذارده نشد. دیگر از تمبرهای منتشر نشده ایران تمبرهای محلی است که یکی از آنها تمبری است که در سال ۱۳۱۷ بوسیله پست شهر تبریز برای تحصیل درآمد بیشتر منتشر شد. و روی آن به لاتین کلمات *PosteLocale Tabriz* بچشم می خورد (تمبر ۲۵).

اکثر تمبر های غیر رسمی و منتشر نشده باطل نشده می باشند (تمبرهای ۲۷ و ۲۶).

شکل ۱

تمبر های انقلابی ایران - این تمبر ها عموماً مصرف شده ولی از طرف حکومت مرکزی مورد تأیید قرار نگرفته است و ما اینک به شرح مختصری از تمبر های مذکور اکتفا می‌کنیم: در سال ۱۳۱۹ قمری مطابق با ۱۹۲۰ میلادی به رهبری سید عبدالحسین مجتهد نهضتی انقلابی در لار برپا شد که به انتشار تمبر نیز مبادرت نمود. بر روی این تمبر ها «پست ملت اسلام» نوشته شده بود و با مهر دستجات پاکت ها ممهور می شد و در همین اوان نهضت انقلاب دیگری در کازرون بنام کمیته ملی کازرون به وجود آمد که تمبر های احمد شاهي را با مهر «ملت کازرون ۱۳۳۵» ممهور می‌کردند، در سال ۱۲۹۹ شمسی نیز در نواحی رشت و گیلان گروه های متعددی تحت رهبری میرزا کوچک خان جنگلی به مخالفت با حکومت مرکزی برخواستند و تمبر مخصوصی که عکس کاوه آهنگر و پرچم قرمز و جمله پست انقلابی ایران «گیلان ۲۵ ثور ۱۲۹۹» در روی آن دیده می‌شد منتشر نمودند (تمبر ۲۸).

در خاتمه بحث تمبر های ایران بد نیست خوانندگان محترم اطلاعاتی نیز درباره پاکت مهر روز کسب نمایند در بعضی از کشورهای دنیا چنین مرسوم است که علاقمندان به جمع آوری تمبر، پاکت هایی را که در روز انتشار از طرف وزارت پست و یا از طرف اشخاصی دیگر به همین مناسبت چاپ شده خریده و تمبر انتشار شده را در همان روز بر روی پاکت مخصوص منتشر شده می‌چسبانند و با مهر همان روز باطل می‌کردند. در ایران نیز انتشار پاکت مهر روز از شهریور ۱۳۲۰ با انتشار تمبر های یادگاری مرسوم شده است.

علل جمع آوری تمبر - علاوه بر اینکه بر اطلاعات تاریخی و سیاسی کلکسیونرها می‌افزاید سرگرمی مناسبی است و بالاتر از همه پس انداز خوبی به شمار می‌رود. متأسفانه در ایران به جمع آوری تمبر چندان رغبتی نشان داده نمی‌شود در صورتی که در آمریکا چهل درصد مردم تمبر باز بوده و کلوب های بزرگ تمبر بازان در اغلب شهر های بزرگ آمریکا و ممالک متمدن دیگر دایر است. بعد از رواج یافتن تمبر پست در انگلستان سایر کشورهای جهان به زودی جمع آوری [۲۶] تمبر و تمبر شناسی نیز رواج یافت و اولین کسی که به جمع آوری تمبر همت گماشت و مجموعه گران قیمتی تهیه کرد یک نفر اشراف زاده از اهالی فرانسه بنام «فیلیپ دوفراریو» که مدت بیست سال تمام ثروت خود را که بالغ بر ده میلیارد فرانک بود برای جمع آوری تمبر اختصاص داد. امروزه برای تمبر باطله گران قیمت قباله و سند مالکیت تهیه می‌کنند که از تقلب و چاپ از روی آن جلوگیری کنند.

بزرگترین کلکسیون تمبر دنیا متعلق به پادشاه سابق انگلستان (جورج ششم) بود که اکنون در اختیار ملکه الیزابت است. دومین کلکسیون از لحاظ ارزش متعلق به فاروق پادشاه مخلوع مصر بود که در لندن به نفع دولت مصر حراج شد و تمبر بازان بزرگی از اکثر نقاط جهان برای شرکت در حراج به لندن مسافرت نمودند.

بورس – اکنون در اکثر کشورهای جهان کمپانی های معظم خرید و فروش تمبر به کار وارد کردن و صادر کردن تمبر اشتغال دارند و منافع کلانی از راه خرید و فروش تمبر عاید شان می شود. امریکا از این لحاظ در درجه اول اهمیت قرار دارد.

طبق آمار منتشره کمپانی های امریکائی روزی ۶۰۰۰۰ دلار تمبر معامله می کنند، در انگلستان هفته ای ۱۰۰۰۰ پوند تمبر خرید و فروش می شود. در ایران نیز موسسات بزرگ خرید و فروش تمبر دایر گردیده است و مجله ای نیز بنام تمبر از سال ۱۳۳۰ انتشار می یافته است که متأسفانه دیگر منتشر نمی شود. ۲۷

پاورقی ها:

۱- PennyBlack پنی سیاه

۲- در زبان فارسی لغت مخصوص برای فیلیگران وجود ندارد و میتوان آن را ته نقش نامید فیلیگران لغت فرانسوی است Filigran که معادل انگلیسی آن لغت و اترمارك Water mark (ته نقش در کاغذ) می باشد.

۳- سورشارژ در لغت به معنی اضافه کردن، تغییر دادن در بها و عنوان تمبر می باشد.